

Catshuisbijeenkomst
woensdag, 11 december 2019

Geachte excellenties heer Rutte/mevrouw Schouten,

Op de eerste plaats dank voor uw uitnodiging om vanavond hier aanwezig te zijn en te verkennen hoe we gezamenlijk uit de stikstofcrisis zouden kunnen komen.

Integrale benadering nodig

Een aantal maatregelen die in het klimaatakkoord zijn genomen levert ook vermindering van stikstofemissies op (met uitzondering van biomassacentrales). Echter, er is veel meer synergie nodig én mogelijk met maatregelen die in het kader van de klimaatcrisis gaan worden genomen.

De huidige impasse in de vergunningverlening voor stikstof uitstotende bedrijven kan alleen blijvend worden opgeheven als met name de intensieve veehouderij en de industrie beschikbare stikstof reducerende maatregelen gaan nemen dan wel tot volumereductie overgaan.

De totale Nederlandse stikstofuitstoot kan en moet daarmee overall met 50% afnemen.

De huidige insteek dat compenserende en mitigerende maatregelen er voor moeten zorgen dat de stikstofuitstoot nagenoeg gelijk blijft is in strijd zijn met de uitspraken van het Europese Hof en de Raad van State, die juist een forse stikstofreductie impliceren.

Alle sectoren zullen stikstof in moeten leveren. De kernvraag hierbij is (1) in welke sector, en (2) welke maatregelen binnen die sector bieden de hoogste kosteneffectiviteit voor Nederland?

Reductie van 50% stikstofemissie in 10 jaar tijd een noodzakelijke randvoorwaarde

Reductie van stikstofemissies in de volgende sectoren:

1. Landbouw met 50% emissiereductie binnen 10 jaar tijd is mogelijk bij actief ingrijpen van de overheid met een sociaal plan om stoppende boeren te begeleiden naar andere economische activiteiten zoals ook in de vorige eeuw bij de sluiting van de mijnen is gebeurd¹. Daar heeft de overheid destijds met visie en beleid grondig ingegrepen: en met succes!
2. Verkeer inclusief luchtvaart: snelheidsverlaging, rekening rijden, etc., er zijn nauwelijks kosten, *wel substantiële maatschappelijke baten*;
3. Industrie en energie met 30-50% tegen acceptabele kosten, binnen 5 jaar realiseerbaar;
4. Bouwsector, veel maatregelen mogelijk allemaal binnen 5 jaar realiseerbaar, rekening houdend met afschrijftermijnen van nog niet afgeschreven apparatuur zoals dieselgeneratoren, diesel gedreven kranen, vrachtwagens, etc.
5. Huishoudens, ontwikkeling is in gang richting energie neutrale woningen.

De snelle opkomst van biomassacentrales gooit letterlijk roet in het eten. Het is een zwaar gesubsidieerde sector (voorlopig € 11,4 subsidie uitgetrokken), die leidt tot extra stikstofoxiden, fijn stof, etc. naar de lucht. Dit is niet alleen een ramp voor bosgebieden in en buiten Europa, maar komt op een bijzonder ongewenst moment nu alle bovengenoemde sectoren terug moeten met hun aandeel in de stikstofemissie.

M.b.t. biomassacentrales en houtgestookte energiecentrales dienen de mega subsidies met onmiddellijke ingang te worden stopgezet. Dus geen nieuwe SDE-subsidieronde meer in het voorjaar 2020 voor biomassacentrales. Stop die trein zo snel mogelijk.

¹ <https://www.demijnen.nl/actueel/artikel/marcia-luyten-het-geluk-van-limburg>
MOB, Waldeck Pyramontsingel 18, 6521 BC Nijmegen
email: info@mobilisation.nl; website: www.mobilisation.nl
Tel: 024 3230491, BTW nr.: 8065.51.811

Miljardenschade door stikstof, elk jaar weer

Vaak blijft onvermeld dat de veel te hoge stikstofuitstoot in Nederland jaarlijks ook miljarden gezondheidsschade veroorzaakt. Het Planbureau voor de leefomgeving schat de schade op gezondheid en natuur tussen € 2,5 en 12,6 miljard schade per jaar, waarvan meer dan de helft door vroegtijdige sterfte en gezondheidsschade. Op 70% van de natuur wordt de kritische depositiegrens overschreden, wat leidt tot natuurschade en afname van zeldzame planten en diersoorten. Maatregelen, die leiden tot verminderde stikstofdepositie op natuurgebieden, zullen dus ook leiden tot minder gezondheidsschade en op een aantal terreinen leiden tot *forse maatschappelijke baten*. MOB heeft een voorstudie laten voeren naar een warme sanering van de veehouderij, en een transitie naar natuurinclusieve landbouw. De resultaten van de uitgevoerde MKBA zijn opmerkelijk. De waarde van vermeden natuur-, klimaat- en gezondheidsschade lijkt flink groter dan de benodigde investeringen in ruimhartige stoppen/opkoop regelingen en het verlies aan toegevoegde waarde (banen/inkomen) in de sector. Het maatschappelijk rendement op de investeringen (IRR) met een horizon van 30 jaar ligt tussen de 8% en 11%. De resultaten bieden perspectief voor een integraal lange termijn transitiepad naar een schoner, gezonder en mooier Nederland.

Stikstofwet dringend noodzakelijk met passende, zekere maatregelen

De gisteren aangenomen spoedwet is voor wat de woningbouw betreft eigenlijk helemaal niet nodig. De in het kader van het PAS procederende drie partijen² hebben nooit tegen woningbouw geprocedeerd. Voor bijvoorbeeld verbreding van de A27 zal de spoedwet geen soelaas bieden.

Forse vermindering van stikstofuitstoot mogelijk, hoog tijd voor lastige en moedige keuzes

Een door ons voorgestane stikstofwet dient te zijn gericht op het halveren van de Nederlandse stikstofemissie binnen 10 jaar tijd. Wij voelen ons hierin gesterkt door het Europese Hof en de Raad van State die spreken over de noodzaak “van een goede staat van instandhouding” van natuurgebieden. Als door wordt gegaan met het beleid van afgelopen jaren, waarin stikstofvermindering op de ene plek grotendeels teniet wordt gedaan door uitbreidingen te vergunnen op andere plekken, zal de impasse niet doorbroken worden. Het gevolg zal zijn dat wederom vele conflicten tussen bedrijven en natuur ontstaan en zullen worden uitgevochten tot de hoogste rechter. We zouden dit graag willen voorkomen.

Agrarische sector

Nederland is al lang geen voetbalkampioen meer in Europa. Wel zijn we Europees kampioen biodiversiteitsverlies, kampioen veedichtheid, kampioen ammoniakemissie/ha/jaar, en “exporteren” we via de lucht bijna viermaal zoveel stikstof als dat we importeren. Kortom Nederland is het smerigste jongetje van de klas. De sector heeft problemen met klimaat (teveel energiegebruik), nitraat, fosfaat, dierenwelzijn, bestrijdingsmiddelen, hormoon verstorende stoffen, ammoniak, etc. Die problemen zijn niet nieuw. Zie bijlage 1 met een artikel uit Trouw van 1993! De beschrijving hierin met betrekking tot stikstof is op dit moment, dus 26 jaar later, nog steeds hoogst actueel!

De intensieve veehouderij heeft met 45% een buitenproportioneel aandeel in de stikstofvervuiling. Voor ammoniak ligt dit percentage op 90%. Door het al tientallen jaren uitblijven van serieuze emissiereductie is de huidige impasse ontstaan. *Daarmee gijzelt deze sector de Nederlandse economie.*

Bijvoorbeeld de bouwsector, die relatief weinig stikstof uitstoot, ondervindt grote gevolgen omdat de veesector steeds op het randje, of over het randje van wat juridisch toelaatbaar is, balanceert.

Met de beleidsrichtlijn salderen worden vooral emissiebronnen verplaatst in plaats van gereduceerd. Gegeven het grote verspreidingsbereik van stikstof is dit als water naar de zee dragen. Daarbij wordt marginaal afgeroomd (30%) in de depositie. Een effectief emissiereductiebeleid in de veehouderijsector op korte termijn is noodzakelijk én mogelijk. Het is onverdedigbaar dat niet wordt ingegrepen in de handel van vee productierechten. Met het gelijk blijven van de Nederlandse veestapel, de krimp van het aantal veebedrijven én het toelaten van het verhandelen van productierechten wordt de facto de bestaande emissies geconserveerd. Afkomen met 50% in de handel van productierechten is een veelvoudig effectievere maatregel op korte termijn dan het afkomen in geval van depositietransacties. Deze ingreep raakt niet de bestaande bedrijven. Feitelijk raakt deze maatregel niemand.

² Stichting Werkgroep Behoud de Peel, Vereniging Leefmilieu en MOB

Enkel wordt niet langer toegestaan dat schadelijke emissies van - om andere redenen - stakende bedrijven elders kunnen worden voortgezet. Bovendien werkt deze maatregel zonder kosten voor de belastingbetaler. Deze maatregel kan onmogelijk ontbreken in de korte termijnmaatregelen.

In de Spoedwet Aanpak Stikstof wordt ingezet op emissiereductie via het veevoer. Deze ingreep betekent een forse ingreep in de bedrijfsvoering van de veehouder. Over veevoer bestaan in de veesector een grote diversiteit aan (ondernemers)opvattingen. Daarbij moeten de verschillende diergroepen worden onderscheiden (melkvee, kalveren, varkens, legkippen, vleeskippen). Daarbij komt dat het vreetmenu direct ingrijpt op het welzijn van de dieren. Kortom, ingrijpen in het vreetmenu van de dieren is uiterst bewerkelijk. Daarbij komt de vaststelling dat onder veehouders een massale ontkenning leeft van de stikstofproblematiek. Het draagvlak voor maatregelen is flinterdun. Een ondernemer die een opgelegde maatregel onzin vindt, zal die maatregel niet of hooguit halfhartig uitvoeren. De verwachting dat aangepast veevoer op korte termijn emissiereductie zal opleveren is daarom speculatief.

Een forse inkrimping van de veestapel is onvermijdelijk, niet in de laatste plaats omdat ook vanwege het klimaatbeleid en de door het kabinet beloofde koers in de richting van een circulaire landbouw.

De vlees- en melkproductie en dus ook de veestapel zal flink moeten inkrimpen. Daarvoor moeten onder andere productie en fosfaatrechten³ van boeren die om diverse redenen stoppen, worden opgekocht en uit de markt gehaald. Nu nog worden deze rechten gebruikt voor de uitbreiding van al bestaande grote bedrijven naar veelal megastallen. Een sociaal plan is noodzakelijk en een speciaal hiervoor op te zetten Task Force.

Quick-fix gaat het niet redden

Lastige keuze kunnen niet langer voor ons uit worden geschoven. Wij waarschuwen uitdrukkelijk voor een quick fix, waardoor we over enkele jaren weer terug bij af zijn. Voor een verdere uitwerking wordt verwezen naar bijlage 1.

Voorstel voor overleg

Ons voorstel voor de agenda voor overleg met ons en de andere betrokken sectorpartijen:

1. Formulering van een voorstel voor de beleidsdoelstellingen om in de komende 10 jaar de stikstofemissie te halveren en daarmee de gemiddelde achtergronddepositie van stikstof terug te brengen van circa 1600 mol N/ha nu tot 1000 mol N/ha in 2030. Stel daarbij harde emissieplafonds vast voor 2025 en 2030.
2. Oprichting van een stikstof reductiefonds, om de stoppen & opkoopregeling te financieren met publieke middelen. Investeer jaarlijks € 1-2 miljard.
3. Instrumentarium ontwikkeling voor de uitvoering van het overeengekomen programma.

Oproep aan het kabinet

Beschouw de huidige klimaatcrisis en stikstofcrisis als een kans om Nederland, Europa en de wereld schoner, gezonder en biodiverser te maken. Nu is het momentum er om hierin geschiedenis te schrijven.

Drs. Johan G. Vollenbroek

Bijlagen:

1. Brief van 30 augustus 2019 aan de heer M. Rutte
2. Artikel Trouw van 21 januari 1993

³ Emissierechten voor ammoniak zijn technisch/juridisch gezien ongefundeerd ondanks dat de sector anders wil doen voorkomen